

Як бути стоїком. Антична філософія для сучасного ЖИТТЯ

КУПИТИ

Як античний стоїцизм може стати засобом для процвітання у сучасному світі?

Зрозуміла, захоплива і переконлива книга про те, як слідувати стоїчним ідеалам тут і зараз. Описані Массімо Пільюччі уявні розмови з давньогрецьким філософом-стоїком Епиктетом з легкістю переносять читача вглиб філософських дискусій, при цьому ґрунтуючись на давній стоїчній традиції й життєвому досвіді автора.

У цьому світі не існує більш недосяжної мети, ніж просто бути щасливим. Саме тому філософ Массімо Пільюччі пропонує стоїцизм, як найкращий спосіб її досягнення. Це антична філософія, яка надихала великого імператора Марка Аврелія, покликана фокусувати увагу на дійсно важливому і відкинути не важливе. Завдяки розумінню стоїцизму, пошук відповідей на складні життєві питання стає значно простішим. Як не змарнувати своє життя? Чи є сенс змінювати відношення до грошей у світі, майже зруйнованому фінансовою кризою? І чи здатна філософія допомогти пережити велику особисту трагедію? Ким би ми не були, стоїцизм має щось важливе для кожного з нас.

Зміст

Звивистий шлях

Карта в путь

Частина I - Дисципліна бажання: чого хотіти, а чого — уникати

Підвладне й непідвладне

Жити згідно з природою

Гра в м'яча із Сократом

Бог чи атоми?

Частина II - Дисципліна дії: як поводитися у світі

Уся сіль у характері (і доброчесності)

Надважливе слово

Роль взірців

Інвалідність і психічні розлади

Частина III - Дисципліна згоди: як реагувати на ситуації

Про смерть і самогубство

Як дати раду гніву, тривозі й самотності

Любов і дружба

Вправи для душі

Додаток. Елліністичні школи практичної філософії

Подяки

Про автора

Примітки

1. Звивистий шлях

Здолавши півпуті життя земного, я раптом опинився в темній хащі,
бо втратив правоту шляху прямого.

Данте Аліг'єрі, «Божественна комедія: Пекло», Пісня I (переклад
Максима Стріхи)

У кожній відомій нам культурі — світській чи релігійній, етнічно розмаїтій чи ні — центральне місце посідає питання: як жити? Як долати

життєві труднощі й перипетії? Як поводитися в суспільстві й ставитися до інших? І насамкінець — як найкраще підготуватися до останньої проби нашого характеру — миті відходу в засвіти?

Щоб розв'язати ці питання, за свою історію людство вигадало безліч релігій і філософій, які пропонують різні варіанти — від містичних до гіперраціональних. А нещодавно долучилася ще й наука з потоком галузевих статей і популярних книжок про щастя та шляхи до нього, причому обов'язково супроводжених результатами сканування реакції мозку на певні чинники, що збільшують або ж зменшують нашу задоволеність життям. Не менш різноманітні й інструменти для пошуку розгадок до екзистенційних питань — від священних текстів до глибокої медитації, від філософських диспутів до наукових експериментів.

Постає справді приголомшлива картина, що відображає як творчий потенціал людської натури, так і гостру потребу віднайти сенс і мету. Можна увірувати в настанови якоїсь із течій юдаїзму, християнства чи ісламу, пристати до однієї з когорти буддистських шкіл або ж обрати натомість даосизм чи конфуціанство — релігій безліч.

Якщо ж вам більше до душі філософія, зверніться до екзистенціалізму, світського гуманізму, секулярного буддизму, етичної культури тощо. Зрештою, можна дійти висновку, що сенсу немає — а отже, безглузді і його пошуки — і проїнятися «щасливим» нігілізмом (так, є і таке).

Я ж став стоїком. Ні, я не почав, зціпивши зуби, напозір вдавати самовладання й душити емоції. Хай як мені імпонує містер Спок (у якому творець серіалу «Зоряний шлях» Джин Родденберрі нібито втілює своє — як виявилось, найвніше — бачення стоїцизму), його риси ілюструють два найпоширеніші хибні уявлення про стоїчність. Насправді ж бути стоїком — зовсім не означає придушувати або ховати емоції, а радше усвідомлювати їх, осмислювати їхні причини й скеровувати собі на благо. Пам'ятати, що є речі нам підвладні й не підвладні, зосереджувати зусилля на перших і не марнувати їх на другі. Прагнути до доброчесності й досконалості, старатися в міру своїх сил триматися правильного курсу, не забуваючи водночас про моральний аспект власних дій. Як я пояснюю в

цій книжці, на ділі стоїцизм передбачає активне поєднання роздумів над теоретичними настановами, читання наснажливих текстів, медитації, розвиток усвідомленості й інші духовні практики.

Один із ключових постулатів стоїцизму — чітко усвідомлювати різницю між підвладним та непідвладним і не нехтувати нею. З огляду на це розмежування (властиве й деяким доктринам буддизму) стоїкам часто приписують схильність до уникнення суспільної діяльності й залученості в громадське життя. Утім, пильніший погляд на доробки й — що важливіше — життя відомих стоїків розвіює це враження: стоїцизм значною мірою пропагує соціальну активність та заохочує любов до людей і природи.

Саме ця (на перший погляд) суперечність між зосередженістю на власних думках і соціальним аспектом стоїцизму й привернула мою увагу до цієї філософії.

Я прийшов до стоїцизму не «дорогою в Дамаск», а завдяки збігу культурних обставин, життєвих перипетій і свідомого філософського вибору. Та, озираючись назад, мені здається, що зрештою доля все одно неминуче звела б мене зі стоїками. Я виріс у Римі і вважав стоїцизм частиною своєї культурної спадщини, відколи в школі познайомився з античною історією та філософією. Однак лише нещодавно вирішив укорінити стоїчні принципи в повсякденне життя.

Учений і філософ за фахом, я завжди прагнув віднайти шляхи до якомога ціліснішого розуміння світу (через науку) і якомога щасливішого життя (через філософію). Тож кілька років тому написав книжку «Відповіді Арістотелю: як наука та філософія ведуть до осмисленішого життя» (Answers for Aristotle: How Science and Philosophy Can Lead Us to a More Meaningful Life), де проаналізував концепцію, яку назвав *sciphi* («сайфі»): наука + філософія. Її суть — поєднати давню ідею етики чеснот (за якою розвиток характеру й самовдосконалення є засадничими стовпами змістовного життя) з останніми відкриттями, які вдалося розвідати сучасним природничим і соціальним наукам про людську природу, про те, як ми працюємо, помиляємося та вчимося. Як виявилось, це був лише початок мого шляху до філософського самоусвідомлення.

КУПИТИ